Η Κυριακή Προσευχή (Άγιος Αμβρόσιος Μεδιολάνων)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 1 Ιουλίου, 2006

Ο Άγιος Αμβρόσιος Μεδιολάνων (Δ' αι.) σε μια από τις μυσταγωγικές του Κατηχήσεις, ερμηνεύει με απλότητα, αλλά και βαθύτητα, το "Πάτερ ημών...", βοηθώντας μας να το κατανοήσωμε καλύτερα.

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι παρεκάλεσαν τόν Χριστό: «Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθώς Ἰωάννης ἐδίδαξε τούς μαθητάς αὐτοῦ» (*Λουκ. ια΄,* 1). Τότε ὁ Κύριος τούς παρέδωσε τήν Κυριακή προσευχή (*Ματθ. στ΄, 9-13*).

Πάτερ ἡμῶν

Ἡ πρώτη λέξι, πόσο εἶναι γλυκειά! Μέχρι τώρα δέν τολμούσαμε νά στρέψωμε τό βλέμμα πρός τόν οὐρανό. Χαμηλώναμε τά μάτια στήν γῆ καί, ξαφνικά, δεχθήκαμε τήν χάρι τοῦ Χριστοῦ κι ὅλα τά ἁμαρτήματά μας συγχωρέθηκαν. Ἀπό πονηροί δοῦλοι, πού ἤμασταν, ἐγίναμε καλοί «υἱοί». Μήν ὑπερηφανευώμεθα, ὅμως, γιά τήν δική μας προσπάθεια, ἀλλά γιά τήν χάρι τοῦ Χριστοῦ. «Χάριτί ἐστε σεσωσμένοι», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Ἐ*φεσ. β΄,5*). Τό νά ὁμολογήσωμε τήν χάρι δέν εἶναι οἴησι, δέν εἶναι ἔπαρσι, ἀλλά πίστι. Τό νά διακηρύξωμε αὐτό πού ἐλάβαμε δέν εἶναι ὑπερηφάνεια, ἀλλά ἀφοσίωσι.ἄς ὑψώσωμε τά μάτια πρός τόν Πατέρα, πού μᾶς ἀναγέννησε μέ τό λουτρό τοῦ Βαπτίσματος, πρός τόν Πατέρα, πού μᾶς «ἐξηγόρασε» μέ τόν Υἱό Του κι ἄς ποῦμε: «Πάτερ ἡμῶν». Εἶναι αὐτή μιά καλή, μιά ταπεινή καύχησι. Σάν ἕνα παιδί, Τόν ὀνομάζομε πατέρα. Ἀλλά, μή διεκδικοῦμε κάποιο προνόμιο. Μέ τόν εἰδικό κι ἀπόλυτο τρόπο δέν εἶναι Πατέρας παρά τοῦ Χριστοῦ μονάχα. Γιά μᾶς εἶναι ὁ κοινός Πατέρας. Γιατί μόνο Ἐκεῖνον τόν ἐγέννησε, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς ἐδημιούργησε. Ἄς λέμε λοιπόν καί μεῖς, κατά χάριν, «Πάτερ ἡμῶν», γιά νά γίνωμε ἄξιοι νά εἴμαστε παιδιά Του. Ἄς κάνωμε δική μας τήν εὔνοια καί τήν τιμή, πού ἐχάρισε στήν Ἐκκλησία.

Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς

Τί σημαίνει «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»; ἄς ἀκούσωμε τήν Γραφή, πού λέγει: «Ὑψηλός ἐπί πάντα τά ἔθνη (*ὑψηλότερος ἀπὸ ὅλα τά ἔθνη*), ὁ Κύριος, ἐπί τούς οὐρανούς ἡ δόξα αὐτοῦ» (*Ψαλμ. ριβ΄, 4*). Παντοῦ θά δοῦμε νά γίνεται λόγος ὅτι ὁ Κύριος εἶναι στούς οὐρανούς, γιά τούς ὁποίους λέγει ὁ ψαλμωδός: «Οἱ οὐρανοί διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ»

(*Ψαλμ.ιη΄,2*). Ὁ οὐρανός εἶναι ἐκεῖ ὁπού ἔχουν σταματήσει οἱ ἁμαρτίες. Ὁ οὐρανός εἶναι ἐκεῖ ὁπού οἱ παραβάσεις τιμωροῦνται. Ὁ οὐρανός εἶναι ἐκεῖ ὁπού δέν ὑπάρχει καμμιά πληγή θανάτου.

Ἁγιασθήτω τό ὄνομά σου

Τί σημαίνει «ἁγιασθήτω;». Σάν νά εὐχώμαστε νά ἁγιασθῆ Ἐκεῖνος, πού εἶπε:»ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἅγιος ἐγώ Κύριος ὁ Θεός ὑμῶν» (*Λευϊτ. ιθ΄, 2*). Σάν νά ἔχη τήν δύναμι ὁ δικός μας λόγος, νά αὐξήση τή δική Του ἁγιότητα... Ὄχι, δέν εἶναι αὐτό. Ζητᾶμε νά ἁγιασθῆ ὁ Θεός «ἐν ἡμῖν», ἐντός μας. Τό ἁγιαστικό του ἔργο νά φθάση σέ μᾶς.

Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου

Ἆρα γε δέν εἶναι αἰώνια ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; Ὁ Ἰησοῦς λέγει: «Ἐγώ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καί εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τόν κόσμον» (*Ἐγώ γι᾽ αὐτό γεννήθηκα καί γι᾽ αὐτό ἦλθα στόν κόσμο, Ἰωάν. ιη΄, 37*), καί μεῖς λέμε: «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου», σάν νά μήν ἔχη ἔλθει. ὅμως, τό αἴτημα αὐτό ἔχει ἕνα διαφορετικό νόημα. Ὁ Θεός ἔρχεται, ὅταν δεχώμαστε τήν χάρι Του. Ὁ ἴδιος τό βεβαιώνει: «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός ὑμῶν ἐστι» (*Λουκ. ιζ΄, 21*).

Γενηθήτω τό θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καί ἐπί τῆς γῆς

Μέ τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὅλα εἰρήνευσαν καί στόν οὐρανό καί στήν γῆ. Ὁ οὐρανός ἁγιάσθηκε, ὁ διάβολος ἐκδιώχθηκε. Βρίσκεται πιά ἐκεῖ, ὁπού βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος, τόν ὁποῖον ἀπάτησε. «Γενηθήτω τό θέλημά σου» σημαίνει νά ἔλθη εἰρήνη στήν γῆ, ὅπως ὑπάρχει στόν οὐρανό.

Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον

Προτοῦ ἐκφωνήσει ὁ ἱερέας, κατά τήν Θ. Εὐχαριστία, τά λόγια τοῦ Χριστοῦ: «Λάβετε φάγετε... πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...», αὐτό πού προσφέρομε ὀνομάζεται ἄρτος. Μετά τήν ἐκφώνησι δέν τό ὀνομάζομε πιά ἄρτο, ἀλλά Σῶμα. Γιατί, ὅμως, στήν Κυριακή προσευχή, τήν ὁποίαν ἀπαγγέλλομε μετά τόν καθαγιασμό, λέμε «τόν ἄρτον ἡμῶν»; ...Ἀλλά, προσθέτομε «τόν ἐπιούσιον», δηλαδή τόν ἀπαραίτητο γιά τήν συντήρησι τῆς οὐσίας. Τήν ὑπόστασι τῆς ψυχῆς μας δέν τήν ἐνισχύει ὁ ἄρτος ὁ ὑλικός, πού μπαίνει στό σῶμα μας, ἀλλ᾽ ὁ ἄρτος ὁ οὐράνιος. Τόν ὀνομάζομε, ὅμως, κι «ἐπιούσιο», πού σημαίνει ἐπίσης «καθημερινό», γιατί οἱ ἀρχαῖοι ὀνόμαζαν τήν «αὔριον»: «ἐπιοῦσαν ἡμέραν». Ἔτσι ἐκφράζομε δύο ἔννοιες μέ μιά λέξι.

Ἐάν, ὅμως, ὁ ἄρτος αὐτός εἶναι καί καθημερινός καί ἀπαραίτητος γιά τήν συντήρησι τῆς οὐσίας, γιατί περιμένομε νά περάση ἕνας ὁλόκληρος χρόνος, γιά νά μεταλάβωμε; ἄς λάβωμε κάθε ἡμέρα αὐτό πού μᾶς χρειάζεται κάθε ἡμέρα. Ἄς ζοῦμε κατά τέτοιο

τρόπο, ὥστε νά εἴμεθα ἄξιοι νά μεταλαμβάνωμε κάθε ἡμέρα. Γιατί, ἐκεῖνος πού δέν εἶναι ἄξιος νά τόν λαμβάνη κάθε ἡμέρα, δέν θά εἶναι ἄξιος νά τόν δεχθῆ οὔτε μιά φορά τόν χρόνο. Ὁ Ἰώβ προσέφερε κάθε ἡμέρα θυσία γιά τούς γιούς του, ἀπό φόβο μήπως διέπραξαν κανένα ἁμάρτημα μέ τά λόγια ἤ μέ τίς ἐνθυμήσεις τῆς καρδιᾶς τους (*Ἰώβ α΄, 5*). Καί μεῖς ἀκοῦμε πώς, κάθε φορά πού προσφέρεται ἡ ἀναίμακτος θυσία, ἀναπαριστάνεται ὁ θάνατος καί ἡ Ἀνάστασι καί ἡ Ἀνάληψι τοῦ Κυρίου, καί ξαναδίδεται ἡ συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν, καί δέν δεχώμεθα τόν ἄρτο τῆς ζωῆς; Ὅποιος ἔχει μιά πληγή ζητάει κάποιο φάρμακο. Τό νά εἴμαστε ὑποταγμένοι στήν ἁμαρτία εἶναι μιά πληγή. Τό οὐράνιο φάρμακο εἶναι τά ἄχραντα Μυστήρια.

Ἄν μεταλαμβάνωμε κάθε ἡμέρα, τότε ἡ κάθε ἡμέρα εἶναι γιά μᾶς μία «σήμερον». Ἐάν σήμερα ὁ Χριστός εἶναι μέσα μας, ἀναγεννάει κι ἀνασταίνει τήν σημερινή μας ἡμέρα. Μέ ποιόν τρόπο; Ὁ Πατήρ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς λέγει στόν Ἰησοῦ: «Υἱός μου εἶ σύ, ἐγώ σήμερον γεγέννηκά σε» (*Ψαλμ. β΄, 7*). Τό «σήμερον» εἶναι ἡ ἡμέρα κατά τήν ὁποίαν ὁ Χριστός ἀνασταίνεται. Ὑπάρχει τό χθές καί τό σήμερα. ὅμως, ὁ Ἀπόστολος λέγει: «Ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δέ ἡμέρα ἤγγικεν» (*Ρωμ. ιγ΄, 12*). Ἡ νύχτα τῆς «χθές» πέρασε. Ἡ σημερινή ἡμέρα ἔφθασε.

Ἄφες ἡμῖν τά ὀφειλήματα ἡμῶν,

ὡς καί ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν

Ποιό ἄλλο εἶναι τό «ὀφείλημα», τό χρέος, ἐκτός ἀπό τήν ἁμαρτία; ἄν δέν δεχώμασταν χρήματα ἀπό ἕναν ξένο δανειστή, δέν θά χρωστούσαμε. Ἀκριβῶς γι᾽ αὐτόν τόν λόγο μᾶς καταλογίζεται ἁμαρτία.

Εἴχαμε στήν διάθεσί μας τό «χρῆμα» καί ὠφείλαμε μ᾽ αὐτό νά γεννηθοῦμε πλούσιοι. Ἤμασταν πλούσιοι, πλασμένοι «κατ᾽ εἰκόνα καί καθ᾽ ὁμοίωσιν Θεοῦ» (*Γεν. α΄, 26-27*). Ἐχάσαμε αὐτό πού κατείχαμε, δηλαδή τήν ταπείνωσι, ὅταν ἀπό ὑπερηφάνεια προεβάλαμε διεκδικήσεις. Ἐχάσαμε τό χρῆμα μας. Ἐμείναμε γυμνοί σάν τόν Ἀδάμ. Πήραμε ἀπό τόν διάβολο ἕνα δάνειο, πού δέν μᾶς ἦταν ἀπαραίτητο. Κι ἔτσι ἐμεῖς, πού ἤμασταν ἐλεύθεροι «ἐν Χριστῷ», ἐγίναμε αἰχμάλωτοι τοῦ διαβόλου. Ὁ ἐχθρός κρατοῦσε τό γραμμάτιο. Ἀλλ᾽ ὁ Κύριος τό κάρφωσε πάνω στόν Σταυρό καί τό ἔσβησε μέ τό Αἷμα Του (*Κολ. β΄,14-15*). Ἐξάλειψε τό χρέος καί μᾶς ἐλευθέρωσε. Ἐπομένως ἔχει ἰδιαίτερη σημασία αὐτό πού λέμε: « *Ἄφες ἡμῖν τά ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καί ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν*». Ἄς τό προσέξωμε: «ἄφες ἡμῖν..., ὡς καί ἡμεῖς ἀφίεμεν...», (*Συγχώρησέ μας..., ὅπως κι ἐμεῖς συγχωροῦμε*). Ἄν συγχωροῦμε, τότε κάνομε κάτι πού εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεσι γιά νά συγχωρηθοῦμε. Ἄν δέν συγχωροῦμε, πῶς ζητοῦμε, πῶς ἀπαιτοῦμε ἀπό τόν Θεό νά μᾶς συγχωρήση;

Καί μή εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,

ἀλλά ῥύσαι ἡμᾶς ἀπό τοῦ πονηροῦ

Ἂς τό προσέξωμε αὐτό: «Μή εἰσενέγκης», μή μᾶς ἀφήνεις νά πέσωμε σέ πειρασμό, στόν ὁποῖο δέν μποροῦμε νά ἀντισταθοῦμε. Δέν λέγει: «Μή μᾶς ὁδηγεῖς στόν πειρασμό». Ἀλλά σάν ἀθλητές, πού θέλουμε νά ἀγωνιστοῦμε, ζητᾶμε νά ἔχωμε τήν δύναμι ν᾽ ἀντισταθοῦμε στόν ἐχθρό, δηλαδή στήν ἁμαρτία. Ὁ Κύριος, πού σήκωσε στούς ὤμους Του τίς ἁμαρτίες μας καί συγχώρησε τά λάθη μας, εἶναι ἱκανός νά μᾶς προστατεύση καί νά μᾶς φυλάξη ἀπό τά τεχνάσματα τοῦ διαβόλου, πού μᾶς πολεμάει, ὥστε ὁ ἐχθρός, πού γεννάει συνεχῶς τό κακό, νά μή μᾶς κατακτήση. ὅποιος ἐμπιστεύεται στόν Θεό, δέν φοβᾶται τόν διάβολο. Γιατί «εἰ ὁ Θεός ὑπέρ ἡμῶν, τίς καθ᾽ ἡμῶν;» (*Ρωμ. η΄, 31*). Σ᾽ Αὐτόν, λοιπόν, ἀνήκει ἡ τιμή καί ἡ δόξα, νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.